

FR. ROJEC:

Nov metulj.

I.

rav kakor vsak nabiralec žuželk, sem si tudi jaz zaželel redkih in nenavadnih metuljev v svoji zbirki, odkar se mi je ta do male nepopolnosti napolnila z domačimi dnevniki. Čital sem v raznih knjigah, da se med metulji še vedno dobi kaka posebna nova vrsta, ki se je razvila po prirodnih zakonih iz dveh različnih vrst. Najde se tudi taka vrsta, ki se je po krajevnih razmerah počasi tako predrugačila, da je v gotovem kraju le še malo podobna svoji prvotni vrsti. Dobe se med metulji pa tudi take redke prikazni, ki nastanejo zaradi vremenskih ovir ali kakih drugih neugodnih vnanjih vplivov pri preobrazbi iz bub v metulje. Najnavadnejše posebnosti te vrste so pohabljena ali nezadostno razvita krila in takozvani cvitarji, ki imajo na eni strani krili samca, a na drugi strani samice. Ker se pri mnogih metuljih samci po barvi kril močno razlikujejo od samic, je spolni polovičar izmed takih metuljev za vsako zbirko kaj dična in dragocena znamenitost. Tudi metuljni lovec ga zunaj vaturi hitro zapazi in zalezuje ga tako dolgo, dokler ga ne ujame v svojo mrežo. Toda malo metuljarjev je tako srečnih, da jim pride pred oči taka nenavadna metuljna prikazen. Nahajajo se med metulji pa še razne druge posebnosti, ki so sedaj zastopane tudi v moji zbirki in sem silno ponosen nanje.

Človeku je menda že prirojena, v večji ali manjši meri pa tudi privojena častiteljnost, ki se v njem pretvarja v vzpodbujalno in gonilno strast pri vseh njegovih važnih in priljubljenih podjetjih. Večkrat se prevrže ta strast tudi v škodljivo in pogubonosno ničemurnost, posebno pri ljudeh, ki niso zmožni živeti po pravilih zdravega razuma. Za pametne ljudi pa je gonilna strast častihlepja potrebna kakor elektrika električnim strojem. Človek, ki ga ne podžiga ta gonilna notranja sila v hrepenenju po napredku, po obsegu stavljenega si smotra, ki naj bi končno proslavil njegovo ime in njegov narod, ne postane nikdar velik v svojih delih. Zato naj bo zlasti mladina vedno in povsod dovzetna za vse lepo in dobro, za vse vzvišene smotre ter naj nikdar ne zapira oči čudesom božanske prirode. Razentega ji je potrebna tudi izredna marljivost in vztrajnost, zakaj le s pomočjo teh lastnosti se dosežajo izredni uspehi na umetniškem in znanstvenem polju, ki dvigajo človeštvo višje in višje do čim sijajnejše in slavnejše kulturne popolnosti!

Slavno lahko postane tudi ime metuljarja, ako mu je sreča mila in mu požene v metuljnik izrednega novega metulja. Znanstveniki dajo metulju novo ime, poleg tega zapišejo tudi najditeljevo ime, ki se potem zablješči v neminljivi slavi v vseh znamenitejših metuljnih knjigah. Jaz se pri lovu za metulji trudim na vso moč, da bi zagledal kakega cvitarja in z njim odičil svojo zbirko. Dober bi mi bil tak posebnež tudi iz rodu preprostega velikega volovskega očesa, ki ga povsod v naših krajih po grmovju in senožetih kar mrgoli v poletnem času. Ali do zdaj sem zaman obračal pogled po taki izrednosti. Vendar se mi je posrečilo svojo zbirko odičiti s tremi drugimi posebnostmi. Te so:

Dne 12. avgusta 1913 sem ujel na Bledu čudnega samca gospice, ki je nekoliko manjši kakor so navadni samci te vrste, in ima na krilih namesto črnih pik in luskinastih črtic velike temne in nepretrgane lise. Metulj je videti, kakor da ga je priroda pobarvala z rumeno barvo in mu takoj v mokro napikčala in načrtala krila s črno barvo, zaradi česar se je ta razlila čez krila v enotne lise in se pri tem deloma spojila z rumeno barvo. Kaj takega bi se lahko pripetilo mlademu neizkušenemu slikarju z vodenimi barvami. Kakšen vzrok pa je oviral božansko umetnico prirodo pri barvanju tega metulja, da ga ni mogla pobarvati kakor druge njegove vrstnike, tega si jaz navaden metuljar ne morem raztolmačiti. Metulj je na vsak način izredna in morda tudi edina prikazen te vrste. Le škoda, da je že predolgo letal, preden je prišel v moje roke. Bil je že nekoliko oguljen in oškrbljen na enem krilu. Zato sem ga po svoje popravil in zdaj je dovolj čeden.

Druga posebnost v moji metuljni zbirki je samica zorice. Ujel sem jo v Radovljici in ima obe spodnji krili tako obrnjeni, da sta spodnji zelenkasto lisasti strani zgoraj. Tudi to je gotovo jako čuden in nenavaden prirodnin pojav med metulji. Ako bi bilo le eno spodje krilo narobe obrnjeno, bi bila ta živalska posebnost še znamenitejša.

Tretje največje čudo mojih metuljnih posebnosti pa je krasen nov metulj, do sedaj nepoznane vrste. Zasačil sem ga letos na Kozjaku v sv. čem istem kraju. Velik je in gledalca spominja na našega navadnega jadraničarja. Ima tudi rumenkasto belo glavno barvo, zgornja in spodnja krila so mu črnikasto in modro obrobljena, sredi vsakega zgornjega krila mu žari po eno veliko mavrično pisano oko in na dveh krilih ima podaljšana robova v takozvana repka, a ta koničasta okraska nista na spodnjih, nego na zgornjih krilih v tisti višini kakor mavrični očesi. Repčasti zgornji krili odlikujeta in razločujeta zraven drugih razlik mojega novinca na izredno nenavaden način od vseh drugih metuljnih vrst, ki so poznane v naših krajih. Prepričan sem, da takega metulja ni nikjer drugje pod božjim solncem. Zato sem ga bolj vesel, kakor če bi

zadel srečko za stotisoč papirnatih kron, dasiravno bi ta denar krvavo rabil v teh oderuških časih za pokritje najnujnejših potrebščin. Saj ima veliko vrednost tudi moj novi metulj; lahko ga bom prodal za visoko ceno, ako ga bom mogel pogrešiti v svoji zbirki. Prodati ga bom moral seveda le kakemu tujemu bogatinu ali ga oddati v kak daljnji tuj muzej proti visoki nagradi, ker pri nas ni denarja za take kulturne stvari! Z dragocenim novim metuljem pa se zabljiči tudi slava mojega imena po širnem svetu za vse večne čase, kar ni tudi zame kaka vsakdanja malenkost! Ta metulj mi vsekakor prinaša veliko nenadno srečo, in pozabljene naj bodo vse moje brezuspešnosti in bridkosti, ki me je do zdaj z njimi neprestano pritiskala k tlom — moja krivična usoda!

Ker si opravičeno domišljam, da sem nastanek čudnega novega metulja provzročil jaz sam, hočem o tem dejstvu kakor tudi o okolnostih njegove pridobitve obširneje izpregovoriti v drugem poglavju tega spisa. Novi metulj je samica, in upam, da se iz jajčec, ki jih je položila, razvije in ohrani njegovo potomstvo. Tudi zaradi tega zasluži spis, da ga završim kolikor mogoče verodostojno in temeljito. (Konec prih.)

Kopriva in vrtnica.

*Vrtnica — oj, visoka gospa,
rasla na gredi je vrta;
bela kot sneg in dehteča,
na količ pobarvan oprta.*

*Krogla steklena ji diči glavico
lepo in polno ponosa,
listke snežene, mehkejšje od svile,
ob rojstvu že dneva napaja ji rosa.*

*Kopriva se stiska v kot teman,
nad vrtnico se huduje;
gosposka roža pa glasno
ubogo koprivo zaničuje:*

*„Kaj se tam kregaš, kopriva kosmata,
črna upornica grda,
kaj si ti — hčerka le kota in blata,
brez cvetja, mračna in trda!*

*Listke glej moje kot mehke blazine,
v solnčnem žaru nežno blesteče!
Bratci metuljčki hodijo k meni,
pijejo med iz čaše kipeče.*

*Tebe, kopriva, nihče ne mara,
niti solnce te ne pogleda.“
„Res je cvetje tvoje dehteče,
polno v njem je sladkega meda.*

*Res je, da hrošči svetlokrili
stražijo cvet in se gostijo
s slastno vsebino tvojega cvetja,
muhe, čebele ob tebi živijo. —*

*Pride pa deklica k tebi na vrst
in te utrga . . . Adijo, adijo
vsi gostje in med — in žalostna smrt
vzame ti živahno gostijo!*

*Jaz sebi živim in svojim potomcem,
sanjam in mislim v senci drevesa,
mirno in mračno je moje življenje,
branijo pa me — pekoča peresa!“*

Branko Jeglič.